

Stichting Vrienden Bergen op Zilver
Zes eeuwen zilver in en rond Bergen op Zoom
Nieuwsbrief 13
Nummer I, 2020

- **Wij zijn u zeer dankbaar als u deze Nieuwsbrief doorstuurt naar vrienden en bekenden.**
- **Heel graag krijgen wij tips over zilver uit ons onderzoeksgebied.**

In de afgelopen maanden, nieuwsbrief 12 kwam uit in augustus 2019, is er weer het nodige aan interessante zaken binnengekomen. Wij informeren u daar gaarne over.

1. Van Stichting Bergen op Zilver naar Stichting Vrienden Bergen op Zilver.

Enkele maanden geleden kwam een mailtje binnen van iemand met interesse in Bergs Zilver. Hij bestelde ons boek en meldde zich ook direct aan als Vriend. Dat was buitengewoon aardig. En een heel goed idee. Want hoe meer Vrienden wij zouden kunnen krijgen, des te langer wordt de polsstok om onze doelen te bereiken. Maar.... Wij waren geen Stichting Vrienden. Daarom hebben we rap een statutenwijziging doorgevoerd en heten sinds 3/12/2019 officieel "Stichting Vrienden van Zilver in en rond Bergen op Zoom", verkort "Vrienden BoZilver" of "Vrienden Bergen op Zilver". De eerste Vriend is dus al gearriveerd: welkom en dank voor uw goede idee! Mogen er velen uw goede voorbeeld volgen! Zie onderaan deze brief.

2. Geen beaardingsdoosje, wel iets bijzonders en uit Bergen op Zoom, 1668, Adriaan van Ferny.

Veilingen zijn mooie uitvindingen. Er komen onverwacht spulletjes voorbij. Een vroeg stuk Bergs zilver, bijvoorbeeld. En het blijkt ook allemaal in orde te zijn. Spannend. Maar ja, een nadeel is wel dat als je niet zelf noch een bekende van je het voorwerp koopt, dat mooie stuk weer in het duister verdwijnt.

Je wist er niet van, je zag het even, het is weer foetsie.

Een groot nadeel. En dus kocht ondergetekende, nolens volens, vorige herfst bij van Spengen een opmerkelijk doosje.

Een beaardingsdoosje (dat gebruikt werd bij begrafenissen om gewijde aarde in te doen die in de kist werd uitgestrooid), zoals het even in de catalogus stond, is het in ieder geval niet. Al was het maar vanwege de afmetingen: 18x11x15 cm. Maar wat dan wel? Tot nu toe heeft niemand een goed idee. Een doosje dus. Afkomstig uit een Nederlandse collectie. Gemaakt in 1668 door Adriaan Cornelisz van Ferny te Bergen op Zoom.

Het doosje had "intensief geleefd" en is nu bij de Haarlemsche Zilversmederij. Binnenkort zal het weer stralen.

Er is een kans dat een liefhebber van vroeg Bergs zilver het van mij overneemt. Dat zou mooi zijn. Want wij willen Bergs zilver aandacht geven, niet persé verzamelen.

Het doosje en de keuren: F = 1668, het bijbehorende stadskeur en het meesterteken van Adriaan C van Ferny

3. Nootmuskaatrasp Cornelis Dijkers.

Brevordia Antiek, het sympathieke bedrijf uit de Achterhoek, bood een mooie, kleine, nootmuskaatrasp aan, gemaakt door de Zevenbergse zilversmid Cornelis Dijkers, werkzaam van 1807 - 1833 en o.a. bekend van zijn restauratiewerk aan de fameuze ringkraag van het Zevenbergse St Jorispil (zie ons boek pag. 93)

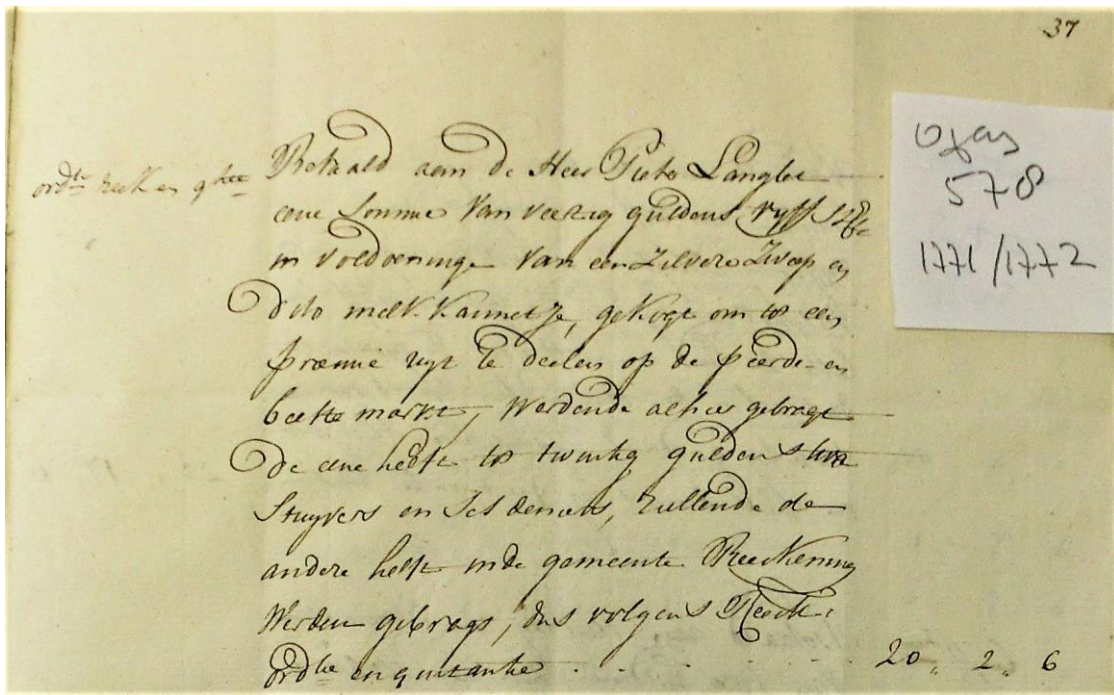

De slechts 3,4 cm hoge nootmuskaatrasp van Cornelis Dijkers, Zevenbergen, 1814-1822.

Bijzonder prettig is dat we weten aan wie het verkocht is. De koopster, met wie ik een heel prettig mail contact had, verzamelt nootmuskaatraspen en dit model had zij nog niet. Ze heeft ons boek inmiddels, ze zal voortaan onze Nieuwsbrief krijgen en wij weten waar een boeiend stukje zilver uit ons aandachtsgebied nu is. Ideaal.

4. Archief vondst over Pieter Langlet, zilversmid te Steenbergen

De onvermoeibare speurder naar alles wat met Steenbergen te maken heeft, Han Leune, attendeerde ons op het fragment uit de stadsrekening van Steenbergen betreffende boekjaar 1771-1772, zoals opgenomen in het oud gemeentearchief van Steenbergen, inventarisnr. 578, fol. 37. Daarin valt te lezen dat Pieter (Pierre) Langlet in opdracht van de magistraat van Steenbergen een zilveren zweep en een zilveren melkkannetje vervaardigde, bestemd als premie om uit te delen op de [eerstvolgende] paarden- en beestenmarkt. Hij kreeg er fl. 40 voor.

Han Leune heeft ons ook een tip gegeven over een vermelding in het archief van Steenberghe over Servaes van Uffelen (1571-1635, boek blz 304) die op 24 oktober 1621 als zilversmid in Steenberghe is geadmitteerd en daar werkzaam was tot 1623. Ook hier weer een mooie aanvulling op de biografie van Servaes van Uffelen.

5. Archiefvondst in Tholen

De archivaris van Tholen, Fred van de Kieboom, tipte ons over de zilversmid Cornelis Aernoutsz (zie boek blz 226) die in 1572/73 zilver kocht van de voogden van het weeskind Quirijn Willemsen. Daardoor weten we dat deze zilversmid in ieder geval nog actief was in 1573! Ook hier weer een mooie aanvulling met dank aan Fred van de Kieboom.

6. Hans Domes kwam uit Bergen op Zoom, deel 3.

Een geboorte bewijs is niet gevonden. Maar inmiddels is wel met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid vastgesteld dat Hans Domes, de fameuze zilversmid die van 1563 tot 1601 voor de Medici in Florence werkte, in BoZ geboren is. Cees Vanwesenbeeck is nu bezig aan een artikel dat over enige tijd op onze website zal komen. We houden u op de hoogte en zullen er een Speciale Nieuwsbrief van maken.

7. Schitterende tabaksdoos met de dramatische aanval van de Fransen op BoZ in 1747.

Een vaste lezer van onze Nieuwsbrief meldde dat hij, rondneuzend in het boek van John Endlich en Marius van Dam over Nederlandse Zilveren Tabaksdozen, 1650-1800, de Davis Collectie, (uitgave Waanders, ongedateerd), een doos tegenkwam die een directe relatie met Bergen op Zoom had: het beleg van de stad door de Fransen in 1747.

Tjonge, wat hadden we die doos graag in de tentoonstelling gehad.....

Na een beleg van 3 maanden werd de stad ingenomen en grondig geplunderd. Een drama waarvan de stad nooit echt hersteld is.

Op de bodem van de doos, die gemaakt is door de Amsterdamse zilversmid Cornelis van der Hoeff, een voorstelling van een walvisvangst. Die combinatie! Welk verhaal hoort daarbij! We zullen het wel nooit weten.

Tabaksdoos met afbeelding van het beleg van BoZ in 1747. C. van der Hoeff, Amsterdam, 1747-1772.

Mogelijk is de afbeelding op de tabaksdoos ontleend aan de nieuwskaart die in 1747 is uitgegeven door Steven van Esveld in Amsterdam. Hierop is het beleg afgebeeld met de vesting, inclusief het havenkanaal en strijdende soldaten rechtsonder.

8. Op de valreep

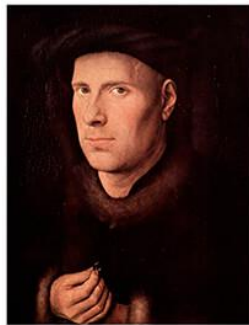
Op de valreep verscheen er bij Catawiki nog een Ban de Bom ringetje, 4,1 gram, gemaakt in de jaren '70 bij Gebr. van Giels in Bergen op Zoom. Uw dienaar heeft het maar gekocht, enerzijds omdat het een mooi tijdsbeeld is, anderzijds omdat je nooit weet of er niet misschien, in de verre toekomst, in het Markiezenhof een tentoonstelling komt geheel gewijd aan van Giels.

Ban-de-Bom ringetje, jaren '70, Gebr. Van Giels, Bergen op Zoom.

9. Tenslotte

De schitterende Jan van Eijck tentoonstelling in Gent toont ook een portret van een goudsmid: Jan de Leeuw. 1436. Intiem, indringend, om lang bij stil te staan.

Met dank aan Cees, Jacob, Han, Fred, Huub, Dick, Patrick en anderen voor hun hulp en bijdrage aan deze Nieuwsbrief.

Met vriendelijke groet,

Stichting " Vrienden van Bergen op Zilver"
Klaas Hielkema, voorzitter.
Zes eeuwen Zilver in en rond Bergen op Zoom
www.facebook.com/bergenopzilver
www.bergenopzilver.nl
tel.: 06 53164901

Steun de Stichting Vrienden van Bergen op Zilver

- **Wordt Vriend!** Voor € 25 per jaar wordt u Vriend van onze Stichting. U helpt ons daarmee onze doelen beter en sneller te bereiken. Die doelen zijn:

- Het in kaart brengen, promoten en behouden van het cultureel erfgoed m.b.t de zilversmederij uit Bergen op Zoom en omgeving.
- Daartoe houden wij de website en een Facebook pagina in stand, doen research naar relevante thema's, doen daarvan verslag in de Nieuwsbrief, ondersteunen en faciliteren de aankoop van stukken, geven lezingen en organiseren tentoonstellingen.
- **Maak € 25 over naar ons bank nummer NL83RABO 0302 5917 10 t.n.v. Stichting Vrienden Bo Zilver en u bent Vriend voor heel 2020.**
- Graag wijs ik u er nog op dat de Stichting Bergen op Zilver de culturele ANBI-status heeft. Particulieren die ons financieel ondersteunen kunnen 125% van hun gift aftrekken van de inkomstenbelasting, bedrijven zelfs 150% van de vennootschapsbelasting.